

8. Being a Writer / Kirjoittajana Minna Mikkonen

Sharples esittelee ajatuksen kahdesta kirjoittajatyypistä. Ensimmäinen kirjoittaa löytääkseen sen, mitä haluaa sanoa ja toinen kirjaa ylös tai kommunikoi sen, mitä he ovat jo valmistaneet. Tutkijat ovat sittemmin antaneet näille kahdelle tyypille nimet "Löytäjät" ja "Suunnittelijat".

Toisaalta kirjoittajan ei kannata jämähtää ajattelemaan olevansa tyypiltään vain jompaa kumpaa, vaan Sharples kehottaa ajattelemaan näitä eri tyyppisiä enemmänkin lähestymistapoina kirjoittamiseen.

Löytäjät työskentelevät luonnostellen, he ovat sitoutuneita tekstiin ja heille kirjoittaminen on itsensä ymmärtämiseen johtava polku. Useiden uudelleenkirjoittamisten jälkeen teksti saa muodon, joka sopii kyseiseen tehtävään ja yleisölle.

Suunnittelijat pohdiskelevat ajatuksiaan ja ideoitaan, heille kirjoittaminen on ymmärtämistä. He kirjoittavat suunnitelmallisesti ja muuttavat joko tekstiä tai suunnitelmiaan mikäli ne ajautuvat eri suuntiin.

Löytäjien kirjoittamistyyli on ainakin lähtökohtaisesti kommunikaatiota itsen kanssa, jossa muokkausvaiheet vähitellen etäännyttävät kirjoittajan alkuperäisistä ideoistaan ja mahdollistavat näin tekstin tarkastelun objektiivisemmin, kun taas Suunnittelijat kommunikoivat lähtökohtaisesti ulkoisen lukijan kanssa.

Sharples ei arvota toista paremmaksi toista, vaan eri tyyppiset lähestymistavat soveltuvat erilaisiin tekstivaatimuksiin. Esimerkiksi akateeminen teksti on enemmän ulkoisten normien hallinnoima, fiktiivinen teksti taas sallii henkilöhahmojen ja maailmojen kuvittelun ja niiden esittämisen pidemmän kaaren kautta.

Kahden tyyppien ääripäissä kirjoittajien prosessi on pysähdyksissä, kun joko reflektoinnin tai tekstin tuottamisen vaihe on jäänyt päälle. Löytäjä tuottaa tekstiä eikä pysähdy arvioimaan, Suunnittelija taas pohtii ja suunnittelee eikä pääse itse kirjoittamisvaiheeseen. Tasapainon löytämiseen Sharples suosittaa itselle sopivien rajoitusten päättämistä ja tehtävään sopivan strategian löytämistä.

Sharples esittelee useita tutkimuksia, joissa on päädytty samankaltaisiin tuloksiin kirjoittajaprofiileissa, vaikka niissä on löydetty kahta useampia tyyplejä. Näissä on tutkittu suunnittelun, kirjoittamisen, taukojen ja tekstin arvioinnin suhdetta ja näin Sharples yhdistää ne Löytäjiin ja Suunnittelijoihin osoittaen tyyppien yhteisiä piirteitä. Mikään näistä tyyleistä ei ole tehoton tai epäkypsä, sillä erilaisten menestyneiden kirjailijoiden kertomuksista on Sharplesin mukaan löydettävissä esiteltyihin profiileihin sopivia piirteitä. Ammattikirjoittajat voivat pitää kirjoittamistyyliään ymmärrettävästi muuttumattomana, kun he kerran ovat löytäneet itselleen sopivan tavan tehdä työtä. Erilaiset lähtökohdat ja tekstin vaatimukset kuitenkin määrittävät myös työtapa, kirjoittaminen on vuorovaikutusta kirjoittajan, kirjoittajan aiempien kokemusten, yleisön ja kirjoittamisympäristön kanssa. Sharples sanoo, ettei voi esittää tiukkoja sääntöjä siihen, kuinka tullaan menestyneeksi kirjoittajaksi, mutta erilaisten

esimerkkitapojen ja -rituaalien kautta voidaan ilmentää kirjoittamisen rikasta ekosysteemiä.

Kelloggin tutkimus, joka toteutettiin tieteilijöiden keskuudessa, antaa viitettä ainakin tuottavaa kirjoittamista auttaneisiin tapoihin. Kävely ja kahvinjuonti olivat yleisiä, sekä työskentelyn ajoittaminen aamukahdeksasta puoleenpäivään ja puolestapäivästä kello neljään.

Ammattikirjailijat kirjoittavat Gibbin tutkimuksen mukaan uutta yleensä aamuisin ja arvioivat ja hiovat tekstiään iltapäivällä. Myös erilaiset, omituisetkin tavat, kuten pukeutuminen rooliasuun, ovat joidenkin metodeja. Joidenkin kirjoittamista edeltävät tai päättävät rutinoituneet toiminnot, kuten Hemingwaylla, joka teroitti kyniä tai Forsythilla, joka lähti kävelylle työpäivän päätteeksi.

Freudilaisten analyysien sijaan Sharples päättelee erilaisten kirjoittamisrytmien sopivan yhteen kunkin kirjoittajan sisäisen kellon ja rytmityksen kanssa, kuten sen, että henkiset kyvyt ovat yleensä huipussaan aamuisin ja fyysiset kyvyt puolestaan iltapäivisin ja iltaisin.

Kirjoittaminen on yksinäistä työtä, ja mitä ammattimaisempi kirjoittaja on, sen tärkeämpää on löytää selkeä rakenne ja työlle suotuisa ympäristö. Harvalla kirjoittajalla on mahdollisuus sulkea täysin muu elämä ja häiriötekijät ulkopuolelle, silloin kirjoittamisen on mukauduttava näihin vaatimuksiin. Luonnostelijatyylillä (yksi aiemmassa kappaleessa mainituista muista kirjoittajatyyleistä) sopii tähän, siinä kirjoittamisen ja arvioinnin vuorottelu toimii lyhyissäkin pätkissä ja ulkoinen muisti, kuten paperi muistiinpanoineen (tai tietokone) tallentaa keskeneräisen työn.

Viivyttely ja lähestyvän deadline uhatessa "ahmimiskirjoittaminen" (binge writing) ovat useille tuttuja työskentelytapoja, etenkin kirjoittamista pelkävien tai inhoavien keskuudessa. Jopa jotkut ammattikirjoittajat ovat kertoneet, etteivät pidä kirjoittamisesta!

Mistä sitten johtuu, että kirjoittamista työkseen tekevät pelkäävät ja kamppailevat epävarmuksiensa kanssa? Psykologinen tutkimus osoitti, että henkilöt, jotka olivat muutenkin taipuvaisia negatiivisiin mielikuviin ja puheeseen itsestään, myös pelkäsivät epäonnistumista kirjoittamisessa. Tämä ei kuitenkaan osoittautunut olevan yhdenmukainen kirjoittamistuloksen kanssa, vaan kirjoittamista pelkäävät pärjäsivät aivan yhtä lailla argumentointitaitoa vaativassa kokeessa, kuin positiivisemmin kirjoittamiseen suhtautuneet. Toisessa tehtävässä heidän täytyi kirjoittaa enemmän henkilökohtaisempaa tekstiä samalla kun tilanteeseen lisättiin lievä häiriötekijä (hiljainen puhe kuulokkeisiin), ja tässä pelokkaat kirjoittajat pärjäsivät huomattavasti annetun ajan puitteissa. Tutkijat päättelivät, että negatiivinen puhe itselle kirjoittaessa tuo lisähaasteen ahdistavan deadline lisäksi.

Kirjoittamisen opettajalle tämä tulos antaa vinkin lähestyä pelokkaan kirjoittajan ongelmaa alkujuurilta saakka sopivin tehtävin ja kannustaa kirjoittajaa ajattelemaan positiivisesti.

Sharples käsittelee myös kirjoittajan motivaatiota. Ulkoinen motivaatio on yleistä tilanteessa, jossa jokin ulkoinen tekijä määrittää kirjoittamista, kuten opiskeluun

liittyvä kirjoittaminen. Sisäinen motivaatio juontuu kirjoittajan omasta sisäisestä halusta tai pakosta kirjoittaa.

Tässä kuvioon astuu myös halu tulla hyväksytyksi ja kuulluksi sekä samalla pelko siitä, että näin ei tapahdu. Kirjoittamisen rytmittyminen yli-itsevarmuuteen ja epäonnistumisen pelkoon on tuhoisa. Tähän vaihteluun Sharples liittää maanis-depressiivisyyden (nyk. bipolaarihäiriö) josta ovat kärsineet useat tunnetut kirjailijat. Maanisessa vaiheessa ideat vyöryvät ja energia lisääntyy, masennuksen aikana kirjoittaja menettää mielenkiintonsa ja uskon työhönsä. Toisaalta hypomaaninen vaihe ja lievä masennus voivat olla kirjoittajalle jopa hyödyllisiä, jos hän oppii tunnistamaan ne ja kirjoittamaan vaihdellen sitoutumista tekstiin ja sen reflektoinnin vaiheita.

Kirjoittamisen nautinnon säilyttäminen ja flow'n saavuttaminen vaatii harjoittamista, oman tyylinsä ja tapojensa tuntemusta, sekä suotuisia ympäristötekijöitä. On tärkeää saada kontrolli itseensä ja omaan kirjoittamiseensa, luottaa prosessiin ja kulkea eteenpäin tekstin ehdoilla.